

TARİXİMİZ ELMİ ŞƏKİLDƏ ARAŞDIRILIR

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

AMEA-nın prezidenti, akademik Akif Əlizadə bildirdi ki, Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında 2009 -2015-ci illərdə elmin inkişafı üzrə Milli Strategiya"nın və onun həyata keçirilməsi ilə bağlı Dövlət Proqramının icrasına müddəti başa çatıb. Sərəncamla Milli Strategiya və Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə əlaqələndirici orqan kimi AMEA-nın müəyyən edildiyini deyən akademik sənədin icrasında bir sıra nazirliklər və tabeliyində elmi müəssisə olan dövlət qurumlarının da iştirak etdiyini vurğulayıb. Bildirib ki, Dövlət Proqramının icrası ilə əlaqədar yekun hesabatın hazırlanması haqqında 11 yanvar 2016-cı il tarixli sərəncamı əsasən AMEA-nın elmi bölmələri və müəssisələrini, Rəyasət Heyəti aparatının idarə və şöbələrinin, müvafiq nazirliklərin və tabeliyində elmi müəssisələr olan digər dövlət qurumlarının təqdim etdikləri məlumatlar əsasında ümumiləşdirilmiş yekun hesabat hazırlanaraq Rəyasət Heyətinin müzakirəsinə təqdim olunub.

Rəyasət Heyəti strategiyanın

icrasına dair hesabatın bəyənilməsi və onun AMEA-nın Ümumi Yığıncağının müzakirəsinə təqdim edilməsi haqqında qərar qəbul edib. Həmçinin müvafiq Dövlət Proqramının icrasına dair hesabat məcmuəsinin çap edilməsi və AMEA-nın üzvlərini, elmi bölmələrə, müvafiq nazirliklərə və tabeliyində elmi müəssisə olan digər dövlət qurumlarına göndərilməsi qərara alınıb.

***

Yığıncaq iştirakçıları "AMEA-da islahatlar və müasir mərhələdə Azərbaycan tarixinin aktual problemləri" mövzusunda məruzəni dinləyiblər. Məruzə ilə çıxış edən Tarix İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Yaqub Mahmudov son illər institutda görülən işlərdən, aparılan islahatlardan danışdı. Məruzəçi qeyd edib ki, Akademiyada aparılan islahatlar bütün sahələrdə Tarix İnstitutunun fəaliyyətinə güclü təkan verib, yeni şöbə və bölmələrin sayı əhəmiyyətli dərəcədə artırılıb, "Əliyevşünaslıq" şöbəsi, "Azərbaycanın orta əsrlər tarixi" şöbəsi nəzdində "Azərbaycanın erkən orta əsrlər tarixi (III-XI əsrlər)" bölməsi, "Azərbaycanın er-

kən orta əsrlər tarixi (XII-XIII əsrin 30-cu illər)" bölməsi, "Mənəşünaslıq və tarixşünaslıq", "Azərbaycan-Rusiya əlaqələri tarixi", "Azərbaycan mədəniyyəti tarixi" şöbələri, "Azərbaycanın müasir tarixi" şöbəsinin nəzdində "Azərbaycanın 1920 -1940-cı illər dövrü tarixi"ni tədqiq edən bölmə ilə yanaşı Azərbaycan və türk-müsləman əhaliyə qarşı ermənilərin həyata keçirdiyi soyqırımı tədqiq edən ayrıca şöbə - "Azərbaycan xalqına qarşı soyqırım tarixi" şöbəsi yaradılıb. Müasir, qloballaşan dünyada Azərbaycan respublikasının xarici ölkələrlə geniş əlaqələri, dünya miqyasına çıxması və uğurları nəzərə alınaraq AMEA prezidenti, akademik Akif Əlizadənin göstərişinə əsasən Tarix İnstitutunda müvafiq struktur dəyişikliklərin edilməsinin davam etdirilməsi nəzərdə tutulub. Buna müvafiq olaraq Tarix İnstitutunda "Ümumi tarix" şöbəsi nəzdində "Amerika ölkələrinin tarixi" və "Avropa ölkələri tarixi" elmi tədqiqat bölmələri, "Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri tarixi" şöbəsi nəzdində "Beynəlxalq münasibətlər tarixi" və "Azərbaycanın xarici siyasəti tarixi" elmi tədqiqat bölmələri, "Azərbaycanın müasir tarixi" şöbəsi əsasında "Şimali Azərbaycanın sovet

dövrü tarixi" şöbəsi və "Azərbaycan Respublikası tarixi" bölmələri, "Azərbaycanın sənətkarlıq tarixi" şöbəsi, "Azərbaycanın qədim tarixi" şöbəsi nəzdində "Atropatena tarixi" elmi bölməsi və digər şöbə və bölmələrinin yaradılması nəzərdə tutulub: "Ulu Öndərimizin və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycan xalqının tarixinin öyrənilməsinə xüsusi diqqət və qayğısı bu gün Akademiyamızın Tarix İnstitutunda köklü islahatların, fundamental araşdırmaların, milli tariximizin dirçəldilməsi kimi mühüm işlərin görülməsinə səbəb olub. İnstitutda aparılan tədqiqatlar Ulu Öndər Heydər Əliyevin qarşıya qoyduğu vəzifələr və Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü, çağırışları və tapşırıqları əsasında həyata keçirilib. Azərbaycanın əzəli torpaqlarının tarixinin araşdırılmasına dövlət qayğısı institutda bu sahədə ciddi tədqiqatların aparılmasına şərait yaradıb. Ulu Öndərimizin və ölkə Prezidentinin çağırış, tövsiyə və tapşırıqları ilə Tarix İnstitutunda Azərbaycan tarixinin saxtaşdırılmalardan və təhriflərdən təmizlənməsi, indiyədək öyrənilməyərək qalmış problemlərin tədqiq olunması sahəsində mühüm işlər görülür.

(Davamı 2-ci səhifədə)

TARİXİMİZ ELMİ ŞƏKİLDƏ ARAŞDIRILIR

(Əvvəlki 1-ci səhifədə)

Azərbaycanın XIX-XX əsrlər tarixinin yenidən yazılması və digər problemləri ilə bağlı ciddi elmi araşdırmalar (2 cildde "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ensiklopediyası", rus və ingilis dillərində "Azərbaycan tarixi atlası", "Kürəkçay-200", "Tarixi adlara qarşı soyqırımı", "Azərbaycan xalqaları: İrəvan qrupu", "Azərbaycan xalqaları: Qarabağ qrupu" və "Azərbaycan xalqaları: Naxçıvan qrupu", Qarabağ xanlığının və Şuşanın tarixinə həsr olunmuş "Şuşa-Panahəbad") və 300-dən çox fundamental tədqiqat əsərləri nəşr edilmişdir. İnstitutda elmi-tədqiqat "Əliyevşünaslıq" şöbəsi fəaliyyətə başlamış, Ulu Öndərin irsi, həyat və fəaliyyətinin tədqiqinə həsr edilmiş müxtəlif tədqiqatlar ("Heydər Əliyev" (2 cildde), "Heydər Əliyev ideyalarının zəfər yürüşü", "İlahəm Əliyev və Azərbaycan tarixi elmi", "Heydər Əliyev İrsində Azərbaycan tarixi məsələləri", "Heydər Əliyevin inkişaf strategiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası" adlı fundamental monoqrafiyalar, "Heydər Əliyev Azərbaycan elminin keşiyində" (2 cildde) sənədlər toplusu) nəşr olunub.

AMEA Tarix İnstitutunun elmi tədqiqat fəaliyyəti ölkə rəhbərliyinin daim diqqət mərkəzindədir. İnstitutda aparılan bütün mühüm elmi tədqiqat işləri birbaşa ölkə başçısının çağırış və tapşırıqları əsasında həyata keçirilib. Tarix İnstitutu ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı informasiya müharibəsinin getdikcə daha kəskin xarakter aldığı və ölkə Prezidenti İlham Əliyevin milli maraqlara söykənmə qətiyyəti xarici siyasətə tələb olunan səviyyədə informasiya təminatı yaratmaq məqsədilə "Azərbaycan tarixinin tədqiqi və təbliği üzrə Dövlət Proqramı (2008-2015-ci illər)" hazırlayıb. Qısa müddət ərzində Qarabağ, Naxçıvan və İrəvanın tarixi ilə bağlı sərbəst tədqiqat əsərləri yazılıb. İnstitutda "İlirniş torpaqlarının tədqiqi" problemi elmi dövlətçiyə daxildir, bu istiqamətdə ciddi elmi tədqiqatlar aparılmaqda obyektiv tarixi gerçəkliyi özündə əks etdirən bir sıra sənəbli əsərlər nəşr olunub və ictimaiyyətə əzəl torpaqlarımızın tarixini tədqiq edən elmi məktəblər formalaşmış. Bu sərədə mötəbər mənbələr əsasında yazılan "Qarabağ: re-

AZƏRBAYCAN
MİLLİ ELM LƏR AKADEMİYASI

al tarix, faktlar, sənədlər", "Naxçıvan: tarixi və abidələri", "İrəvan xanlığı: Rusiya işğalı və ermənilərin Şimali Azərbaycan torpaqlarına köçürülməsi" adlı fundamental əsərlər mühüm yer tutur. İnstitutumuzun nəşr etdiyi fundamental elmi əsərlər Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 2011-ci il 26 aprel tarixində AMEA-nın ilk yığıncağında onun çağırışına cavab kimi çox yüksək dəyərləndirilib. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 25 may tarixli 2238 sayılı Sərəncamı ilə Qarabağın, Naxçıvanın və İrəvan xanlığının tarixinə dair sərbəst əsərlərə görə Tarix İnstitutunun 13 əməkdaşı Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatı kimi nüfuzlu mükafata layiq görülmüş. Həmin tədqiqatlar müxtəlif xarici dillərə (rus, ingilis, ruman, italyan, ispan, ərəb və s.) tərcümə olunaraq dünya ölkələrində yayılıb. Bundan başqa Tarix İnstitutunun əsərləri Bakı ilə yanaşı Moskva, İstanbul, Ankara, İslamabad, Qahirə, Budapeşt, Kiyev, London, Nyu-York, Roma, Los-Ancelesdə də nəşr olunub.

Direktorun sözlərinə görə, Tarix İnstitutunda aparılan elmi tədqiqatların mühüm istiqamətlərindən biri də xalqımıza qarşı ermənilərin həyata keçirdiyi soyqırımlar tarixinin tədqiqidir. "Ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı törətdikləri cinayətlərin tarixini vərəq-vərəq izləmək və on başlıcası, dənəy ictimaiyyətinə çatdırmaq məqsədilə Tarix İnstitutu "26 Bakı komissarları" adlı cinayətkar qrupun 1918-ci ildə Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirdiyi kütləvi soyqırımının qırpək tərəflərini üzə çıxarıb. Ölkə başçısının göstərişləri ilə 2009-cu il yan-

vann 24-26-da Azərbaycan xalqının qatili və soyqırımı cəlladı olan Stepan Şaumyanın və onun əlaltılarının məzarlarını paytaxtımızın mərkəzində ümumşəhər qəbristanına köçürülən zaman həmin məzarlıqda 26 deyil, 23 cəsədin qalıqları olduğu aşkara çıxdı və bununla daşnak-bolşevik saxtakarlığının üstü açıldı. Məlum oldu ki, Stepan Şaumyan və Tatevos Əmiryan kimi soyqırımı qatillərinin cəsədləri həmin məzarlıqda yoxdur. Bu hadisədən dərhal sonra Tarix İnstitutunda müvafiq elmi araşdırmalara başlandı. Bu araşdırmaların ilkin neticəsi öz əksini "Azərbaycan xalqına qarşı 1918-ci il mart soyqırımı" adlı kitabda tapdı (Bakı, 2010). Əslində bu kitab Tarix İnstitutunun uzunmüddətli böyük bir layihəsinin tərkib hissəsi idi. Son onillikdə dünyanın müxtəlif ölkələrindən Azərbaycan xalqına qarşı həyata keçirilən soyqırımı əks etdirən külli miqdarda arxiv sənədləri gətirilərək toplu şəkildə nəşr olunub və Azərbaycan tarixçiləri bu sənədlər əsasında ölkəmizin bütün bölgələrində - Bakıda, Şamaxıda, Qubada, Qarabağda, Zəngəzurda, İrəvanda, Naxçıvanda, Urmiya gölü ətrafında, Şərqi Anadoluda ermənilərin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdiyi soyqırımına ayn-aylıqda qiymətli tədqiqat əsərləri həsr etmişlər. ("Qəndim Azərbaycanlıyev və İrəvanskoq qubemii (1918-1920)", Bakı: 2014; "Qəndim Azərbaycanlıyev və Karabaxskom regione Azərbaycanlıyev (1918-1920)", Bakı: 2014; "1918-1920-ci illərdə Şərqi Anadoluda, Naxçıvan və İrəvan bölgəsində ermənilərin türk-müsəlman əhəliyə qarşı törətdikləri soyqırımı", Bakı, 2014; "İrəvan qubərinin Azərbaycanlıyev soyqırımı (1918-1920)", Bakı, 2014; "Bakıda 1918-ci il mart soyqırımı", Bakı, 2014; "Şamaxı qəzasında Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı", Bakı, 2014; "Azərbaycan türk-müsəlman əhəlisinin soyqırımı Britaniya kitabxanasının arxiv sənədlərində", Bakı, 2014; "Quba qəzasında türk-müsəlman soyqırımı", Bakı, 2014; "Zəngəzurda Azərbaycan xalqına qarşı soyqırımı (1918-1920)", Bakı, 2014; "1917-1918-ci illərdə Urmiya bölgəsində azərbaycanlılara qarşı soyqırımı", Bakı, 2015).

(Davami 3-cü səhifədə)

